

Biotopu valsts līmeņa aizsardzības mērķu (FRV) noteikšana: datu izvēle un eksperta apsvērumi

Biotopa kods	3150
Biotopa nosaukums	Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju
Eksperte	Lauma Vizule-Kahovska
Darbs pabeigts	28.03.2024.
Vispārējas piezīmes	Visiem ES nozīmes saldūdeņu biotopiem vēstures references platību noteikšanai tika izmantota pašreizējā (DDPS “Ozols”, 2024. gada februāris, 4.pielikums) platība, kas ir līdz šim precīzākā un detalizētākā pieejamā informācija par saldūdeņu biotopu platībām un izplatību Latvijā. FRA noteikšanā izmantotā metode – novērtēšana laika nogrieznī –, no CV vērtībās “kāpjoties atpakaļ”, lai noteiktu saldūdeņu biotopu HDV un REF vērtības, un nosakot mērķplatību jeb references platību.

FRA noteikšanā izmantotā metode – novērtēšana laika nogrieznī

REF min, km²	756,73 km ² REF platība ir nedaudz mazāka nekā HDV platība, jo HDV platībā ietilpst arī divi ES nozīmes biotopam 3130 atbilstoši ezeri, kas kopš 1990. gada ir eitroficējušies un izveidojušies par ES nozīmes biotopu 3150 (Kadagas ezers, Lieluikas ezers) (Suško, 1999, 2024).
REF max, km²	756,73 km ² Pieņemts, ka REF max ir vienāds ar REF min.
REF vid., km²	756,73 km ²
REF periods	1990. gads Kā vēsturiskā reference tika izmantots 1990. gads atbilstoši metodikas (Auniņš, Opermanis, 2022) ieteikumam. 1990. gads ir laiks, kad fundamentālās ainavas izmaiņas Latvijā (mežu-lauksaimniecības zemju īpatsvara attiecība u. c.), kas notika no II pasaules kara līdz Latvijas neatkarības atgūšanai, bija nosacīti apstājušās, un šodien ne īstermiņā, ne ilgtermiņā “iepriekšējais stāvoklis” praktiski nav atgriežams. Laika posms starp izvēlēto references gadu un 2023. gadu arī aptuveni atbilst četriem Biotopu direktīvas 17. panta ziņošanas periodiem, un to var interpretēt kā ilgtermiņa tendenci.
HDV min, km²	757,43 km ² HDV platība tika noteikta vienāda ar CV platību. Kā HDV nav izmantota ne ES nozīmes biotopa platība, ko Latvija ziņoja Eiropas Komisijai par biotopu stāvokli, iestājoties ES 2004. gadā (EIONET, 2024 – Biotopu direktīvas 17. panta ziņojums par periodu no 2001. līdz 2006. gadam), ne 2013. gadā ziņotā platība (par periodu no 2007. līdz 2012. gadam). Ņemot vērā būtiski uzlabotas zināšanas par 3150 biotopu Latvijā, uz 2004. gadu attiecināmā ziņotā biotopa platība neatspoguļo patieso tā laika situāciju, jo informācija par ES nozīmes saldūdeņu biotopiem

	Latvijā bija fragmentāra un nepietiekama. Ir mainījusies un precizēta arī ES nozīmes biotopu noteikšanas metodika.
HDV max, km²	757,43 km ² Pieņemts, ka HDV max ir vienāds ar HDV min.
HDV vid., km ²	757,43 km ²
CV, km ²	757,43 km ² Aktuālie dati par ES nozīmes biotopa izplatību un platībām DDPS "Ozols" (01.02.2024.).
CO platību summa valstī, km ²	290,78 km ²
Ilgtermiņa tendence, automātiski	3
Vai paredzamas biotopa platības izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	Nē. Klimata pārmaiņām nav tiešas ietekmes uz saldūdeņu biotopu platību. Taču ir paredzams, ka klimata pārmaiņas ietekmēs saldūdeņu kvalitāti. Iespējamās ūdens noteces režīma izmaiņas un eitrofikācijas intensitātes paaugstināšanās, kā rezultātā izmainīsies gan sugu un struktūru, gan funkciju kvalitāte.
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	Jā.
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	Nē. Tā kā 3150 biotopam atbilstošu ezeru novietojumu primāri nosaka hidroģeoloģiski apstākļi un ezera attīstības (sukcesijas) pakāpe, nav raksturīga antropogēna rakstura biotopa platību fragmentācija.
Vai negatīvie faktori, kas izraisīja samazināšanos, vēl darbojas?	Nē. References periodā (kopš 1990. gada) šim biotopam nav notikusi vērā ņemama platības samazināšanās.
Vai biotopa izplatības areālam kādā no laika nogriežņiem arī bijušas negatīvas tendences?	Nē.
Papildjautājumu summa	20
Intervāls	-
Atbilstošs scenārijs saskaņā ar metodikas 8. att. (ilgtermiņa tendence)	3. scenārijs

	<p>3. FRV = HDV = CV</p> <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024) FRA (~2040)</p>
FRA	<p>757,43 km² FRA = CV</p> <p>Tā kā ES nozīmes stāvošu saldūdeņu biotopiem atbilst tikai dabiskas izcelsmes ezeri, nākotnē nav iespējama mērķtiecīga saldūdeņu biotopu platības palielināšana.</p> <p>Dabisku procesu rezultātā var izveidoties vienīgi vecupes, kas atbilst ES nozīmes biotopa <i>3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju</i> (3. variants – vecupju un atteku izcelsmes ezeri) ar daudzveidīgu, eitrofiem ezeriem raksturīgu augāju) vietās, kur upe izteikti meandrē. Tomēr tie ir dabiski procesi, kas noteiktā laika nogrieznī nav prognozējami.</p>

FRR noteikšanā izmantotie apsvērumi

Vai izplatības areāla HDV ir visa Latvija?	<p>Nē.</p> <p>Biotops sastopams samērā bieži visā Latvijas teritorijā, izņemot Zemgali.</p>
Vai biotops aizņem visu iespējamo areālu Latvijā?	<p>Jā.</p> <p>No ES nozīmes saldūdeņu biotopu veidiem 3150 ir Latvijā visizplatītākais gan ezeru skaita, gan kopējās biotopa aizņemtās platības ziņā (Urtāns, 2017). Pašreizējais biotopa izplatības areāls ir 53 759 km², kas noteikts 10 x 10 km kvadrātu tīklā (koordinātu sistēma ETRS89-LAEA, ESPG:3035), izmantojot Biotopu direktīvas 17. panta ziņojuma Range tool (izmantojot gap distance 4).</p> <p>3150 range, gap distance 4</p>

Vai biotopa areāls Latvijā ir samazinājies, un pārmaiņas nav saistītas tikai ar uzlabotām zināšanām par biotopa izplatību?	Nē.
REF min, km²	—
REF max, km²	—
REF vid., km²	—
REF periods	—
HDV min, km²	—
HDV max, km²	—
HDV vid., km²	—.
CV (pašreizējais areāls), km²	53 759 km ²
Saskaņā ar Metodikas 8. att. atbilstošs scenārijs un mērķa scenārijs	<p>1. scenārijs</p> <p>1. FRV = HDV = CV</p> <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024) FRR (~2040)</p>
Vai paredzamas areāla izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	—
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	—
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	—
Vai negatīvie faktori, kas izraisīja samazināšanos, vēl darbojas?	—
Vai biotopa platībai kādā no laika nogriežņiem ir bijušas negatīvas tendences?	—

Papildjautājumu summa	—
Intervāls	—
FRR	53 759 km² FRR = CV

Literatūra un dati

Auniņš A., Opermanis O. 2022. Vadlīnijas sistemātiskai sugu un biotopu aizsardzības mērķu noteikšanai. Versija 2.0. Latvijas Universitāte, Dabas aizsardzības pārvalde, https://latvianature.daba.gov.lv/wp-content/uploads/2022/10/Vadlinijas_sugu_biotopu_aizsardzibas_merkjiem_2.0.pdf.

EIONET 2024. Article 17 web tool, <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/>.

Suško U. 1999. Vides aizsardzības speciālistu priekšlikumi un ieteikumi līdzsvarotai attīstībai unikālajos Rīgas rajona lobēliju-ezereņu ezeros. Npublicēts materiāls.

Suško U. 2024. Izzudušie lobēliju-ezereņu un citi ezeri. Npublicēts materiāls.

Pielikumi

4. pielikums – aktuālās biotopa 3150 platības (01.02.2024., DDPS “Ozols”), vektordatu slānis.